

**College van Gedeputeerde Staten
statenbrief**

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Bestuur, Economie en Middelen

DATUM	7-7-2020	REFERENTIE	Nienke Huis in 't Veld
ONS NUMMER	820FF76B	DOORKIESNUMMER	06-46821603
NUMMER PS	2020BEM116	E-MAILADRES	Nienke.huisintveld@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	Geen	PORTEFEUILLEHOUDER	Rob van Muilekom / Hanke Bruins Slot

Onderwerp Statenbrief:
Voortgang Sociale Agenda

Voorgestelde behandeling:
Ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Dit jaar is een start gemaakt met het opstellen van een provinciale Sociale Agenda. Tijdens een informatiebijeenkomst op 22 april 2020 in de commissie BEM zijn de voorlopige focus en eerste contouren van de Sociale Agenda gedeeld. Ook is er input opgehaald voor de verdere verkenning. In de maanden daarna is samen met verschillende interne en externe partners gewerkt aan verder invulling van de agenda. U heeft aangegeven actief betrokken te willen zijn bij het opstellen van de Sociale Agenda. Met deze brief informeren we u over de voortgang, zoals toegezegd tijdens de informatiebijeenkomst.

Inleiding

Dit jaar is een start gemaakt met het opstellen van een provinciale Sociale Agenda. De ambitie, zoals geformuleerd in het coalitieakkoord 2019-2023 luidt als volgt: "In 2020 stellen we een sociale agenda vast om veerkracht, inclusiviteit, participatie en acceptatie van kwetsbare groepen te versterken en eenzaamheid, discriminatie en laaggeletterdheid te bestrijden. Nabijheid en toegankelijkheid van onderwijs en zorg zijn essentieel. In de sociale agenda maken we concreet verbinding met alle beleidsterreinen van de provincie."

Er is dus sprake van hernieuwde aandacht voor de rol van de provincie in sociale vraagstukken. Aanleiding is de constatering dat het in principe goed gaat in de provincie Utrecht: inwoners zijn gelukkig en het gaat in principe economisch voor de wind. Tegelijkertijd is er sprake van ongelijkheid, en die ongelijkheid wordt steeds groter. Zo wonen er tussen de 40.000 en de 64.000 laaggeletterden in de provincie Utrecht. Dit is een kwetsbare groep die snel op achterstand kan raken. Ook is er een toename van het aantal mensen dat aangeeft zich ernstig eenzaam te voelen. Verder worden er nog steeds mensen zichtbaar en minder zichtbaar gediscrimineerd omdat ze zijn wie ze zijn. Tot slot zijn verschillen in gezondheid, maatschappelijke participatie en arbeidsmarktparticipatie aan de orde van de dag. De huidige coronacrisis heeft de relevantie van inzet op deze thema's alleen maar vergroot. Onze ambitie is om vanuit de provinciale rollen en verantwoordelijkheden, een positieve bijdrage te leveren aan sociale thema's. Soms samen met gemeenten en soms in aanvulling op gemeenten. We zetten daarmee in op brede welvaart. Dat houdt in dat welvaart niet nauw gedefinieerd wordt in de zin van groei in inkomen en consumptie. Groei en welvaart gaan ook om gezondheid, onderwijs, milieu, leefomgeving, sociale verbondenheid, persoonlijke ontplooiing voor iedereen.

Op 22 april 2020 is de commissie BEM geïnformeerd over de eerste contouren van de agenda. Tijdens deze informatiesessie is de voorlopige focus van de Sociale Agenda besproken: het met een *sociale bril* naar de bestaande beleidsterreinen kijken. Hoewel de definitieve invulling van de Sociale Agenda nog niet vastligt, was

het goed te merken dat tijdens de informatiesessie de voorlopige focus werd herkend. U heeft daarnaast aangegeven welke onderwerpen u onderstreept en welke extra onderwerpen verkend zouden kunnen worden. Veelgenoemde onderwerpen waren regenboogprovincie, discriminatie, energietransitie en ondersteuning maatschappelijke initiatieven. U vulde dat aan met de oproep om bij Utrechtse gemeenten en maatschappelijke partners actief de ondersteuningsbehoefte op te halen. Concreet betekent dit dat de Sociale Agenda de komende maanden langs de volgende vier sporen verder ingevuld wordt:

- Uittichten en verbinden van sociale initiatieven binnen bestaande beleidsterreinen.
- Het aanjagen van (extra) sociale aandacht binnen de bestaande beleidsterreinen.
- Met een sociale bril naar de interne organisatie en werkwijzen kijken.
- Overige aandachtspunten en projecten.

Inmiddels is het verder invullen van de Sociale Agenda in volle gang. Met deze brief informeren we u over de voortgang. De volgende onderwerpen komen aan bod:

1. Verkennende gespreksronde
2. Inhoudelijke voortgang
3. Tijdslijnen
4. Uitvoering motie Regenboogprovincie
5. Organisatorische vormgeving

De Sociale Agenda is nog volop in wording, zaken zijn nog niet volledig uitgekristalliseerd. Deze brief kan daarom gelezen worden als een voortgangsbericht.

1. Verkennende gespreksronde

Brede verkennende gespreksronde

De Sociale Agenda wordt gevuld aan de hand van een interactief proces. Concreet betekent dit dat de agenda in samenspraak met interne partners (medewerkers vanuit de verschillende provinciale beleidsterreinen) en externe partners (gemeenten, maatschappelijke organisaties, initiatiefnemers, belangenorganisaties, etc.) wordt vormgegeven. Het is namelijk de bedoeling dat de Sociale Agenda, geredeneerd vanuit de bestaande taken en beleidsterreinen van de provincie, *additioneel en vraaggericht* is. Dat betekent dat we geen dingen gaan overnemen of dubbel doen. Het is daarom nodig om de ondersteuningsbehoefte van verschillende partners te verkennen. Op welke manier kan de provincie bijvoorbeeld samenwerken met gemeenten rond sociale thema's? Of rond welke onderwerpen valt er een bovenlokaal gat waar de provincie kan en/of moet inspringen? Welke ondersteuning hebben burgerinitiatieven nodig die niet vanuit de gemeenten geboden wordt? Ook gaan we met de verkenning na wat er al gebeurt binnen de provinciale organisatie en waar vanuit de Sociale Agenda extra aandacht voor aangejaagd kan worden.

De Sociale Agenda zal uiteindelijk uitgevoerd worden in allianties met verschillende interne en externe partners. Concreet betekent dit dat de uitvoering van de Sociale Agenda voor een deel in de lijn en in bestaande programma's zal liggen, aangejaagd en/of gecoördineerd vanuit de Sociale Agenda. Extern geldt dat er in de uitvoering wordt samengewerkt met verschillende partners. Om dit te kunnen laten slagen, is intensieve betrokkenheid bij het vormgeven van de Sociale Agenda essentieel. Het samen verkennen van thema's voor op de Sociale Agenda betekent een eerste zoektocht naar rolverdeling en verhoudingen. In de uitvoering van de agenda krijgt de rolverdeling scherper vorm.

Ten tijde van de coronacrisis en de beperkende maatregelen die daarmee gepaard gaan, is het vormgeven van een interactief proces een uitdaging. Daarom is gekozen om te starten met een brede verkennende gespreksronde die bestaat uit digitale één-op-één gesprekken. Dat zijn open gesprekken waarin verkend werd wat de relevante thema's zijn voor op de Sociale Agenda. De volgende gesprekken zijn gevoerd:

- Intern zijn gesprekken gevoerd met medewerkers vanuit elk organisatieonderdeel en elk (opgave)team.
- Er zijn verschillende ambtelijke en bestuurlijke gesprekken gevoerd met Utrechtse gemeenten.
- Er zijn gesprekken gevoerd met een aantal burgerinitiatieven, namelijk: Omzien naar Elkaar (netwerk van bewonersinitiatieven in de provincie Utrecht), Zorgbelang Inclusief (zet in op een inclusiviteit, participatie en leefbaarheid in de provincies Utrecht, Gelderland en Zuid-Holland) en Stichting Burgerinitiatief Woudenberg (een stichting die zich inzet tegen verborgen armoede in de provincie Utrecht).
- Ook is er gesproken met een aantal maatschappelijke organisaties, namelijk: Movisie, GGD Regio Utrecht, Art.1 Midden Nederland en het COC.

Gesprekken provincies

Naast de bovenstaande gesprekken, zijn er ook gesprekken gevoerd met andere provincies. In de meeste provincies wordt gewerkt aan programma's of agenda's die te vergelijken zijn met onze Sociale Agenda. Het

uitwisselen van ervaringen met deze provincies is zinvol om ambities scherper te krijgen. Gesproken is met de provincies Noord-Brabant, Drenthe, Overijssel en Gelderland. Een gesprek met de provincie Limburg staat nog op de planning. Noord-Brabant kent een programma Sociale Veerkracht, Gelderland een programma Leefbaarheid, Overijssel een programma Sociale Kwaliteit en Drenthe en Limburg kennen een Sociale Agenda. De agenda van Drenthe is het beste te vergelijken met de Utrechtse Sociale Agenda, omdat ook in deze provincie de aandacht voor de rol van de provincie bij sociale vraagstukken 'opnieuw nieuw' is. Al zijn de bevolkingssamenstelling en de sociale problematieken in Drenthe natuurlijk anders dan die in Utrecht.

Een opvallend bevinding uit de gesprekken met andere provincies is dat het denken over de rol van de provincie bij sociale thema's in alle provincies beweging is. In elke provincie is in de periode 2011-2018 een terugtrekkende beweging geweest, al is de terugtrekkende beweging in de ene provincie sterker geweest dan in de andere. Gelderland, Noord-Brabant en Limburg hebben meer continue een stevige rol gepakt in sociale thema's. Verder zijn alle programma's en agenda's beleidsarm en uitvoeringsgericht. Een andere opvallende overeenkomst tussen de programma's en agenda's is dat ze allen inzetten op het ondersteunen van burgerkracht. Door bijvoorbeeld het ondersteunen van burgerinitiatieven en het aanbieden van online en offline platforms, wordt ingezet op het creëren van sterke, veerkrachtige gemeenschappen waarin zo veel mogelijk mensen mee kunnen doen. Ook is in alle provincies de verhouding ten opzichte van gemeenten onderwerp van gesprek. Kenmerkend aan alle programma's en agenda's is verder dat ze lerend en experimenterend ingestoken zijn.

Vervolg

Om tot een verder uitwerking te komen is het wenselijk om de eerste brede verkennende gespreksronde aan te vullen met groepsgesprekken met bestuurders en ambtenaren van gemeenten, maatschappelijke organisaties en maatschappelijke initiatieven. Dit om de ambities, prioritaire thema's en doelen van de Sociale Agenda scherper te krijgen. Vervolgens kunnen aanvullende verdiepende gesprekken gevoerd worden om thema's uit te werken naar projecten, activiteiten en samenwerkingsvormen. Op welke wijze het vervolg van de interactieve gespreksronde exact vorm gaat krijgen, is afhankelijk van de ontwikkelingen rondom het coronavirus.

2. Inhoudelijke voortgang

Vier thema's

Uit de verkennende gesprekken zijn eerste *voorlopige* thema's voor op de Sociale Agenda te halen. De Sociale Agenda wordt thematisch opgebouwd, zodat zichtbaar is aan welke lange lijnen gewerkt wordt. Op deze wijze is de Sociale Agenda geen wirwar van initiatieven en voorbeelden, maar een agenda op basis waarvan gerichte keuzes gemaakt kunnen worden en samenhang zichtbaar wordt. Focus is noodzakelijk om resultaten te boeken. Ook maakt deze aanpak het mogelijk om de projecten en acties die in het kader van de thema's worden uitgevoerd in de tijd op te schalen of af te schalen.

We introduceren hierna de vier thema's en geven waar dat mogelijk is potentiële richting, samenwerkingen en projecten weer. Deze thema's worden in de komende periode verder uitgewerkt en aangescherpt. Ook worden concrete projecten en samenwerkingen verder verkend.

1. Inclusie

Met de Sociale Agenda wordt een bijdrage geleverd aan een inclusieve samenleving. Een samenleving waar iedereen welkom is, iedereen meedoet en iedereen erbij hoort, ongeacht culturele achtergrond, seksuele voorkeur, gender, leeftijd, beperkingen en godsdienstovertuiging. Een samenleving waarin iedereen kan participeren op een manier die bij hem/haar past, en waar geen ruimte is voor discriminatie of racisme. Vanuit de Sociale Agenda wordt aan deze thema's continue invulling gegeven. Bijvoorbeeld door in samenwerking met regenboogsteden Utrecht en Amersfoort, Movisie en het COC uitvoering te geven aan de motie Regenboogprovincie. Andere voorbeelden kunnen zijn: het initiëren van of participeren in (educatieve of sportieve) projecten rondom anti-discriminatie/racisme, het samen met gemeenten en andere partners inzet plegen tegen (digitale) laaggeletterdheid, verborgen armoede en eenzaamheid. Ook kunnen vanuit de Sociale Agenda rechtvaardige transities aangejaagd worden, uiteraard in samenwerking met en onder verantwoordelijkheid van de bestaande (beleids-)programma's.

2. Gemeenschapskracht

Op allerlei gebieden zien wij in onze provincie initiatieven van mensen en groeperingen die getuigen van energie en veerkracht. Dat is ook nodig, want krachtige gemeenschappen zijn essentieel om een antwoord te bieden op maatschappelijke vraagstukken. Zonder veerkrachtige communities kunnen provinciale doelen niet bereikt worden. De basis moet op orde zijn. Gelukkig is er veel energie in de Utrechtse samenleving, maar er zijn ook mensen die niet zo zelfredzaam zijn. Dit is alleen maar versterkt door de huidige coronacrisis. De Sociale Agenda wil met de lijn gemeenschapskracht inzetten op versterking van gemeenschappen. Dat doen we niet alléén en top down, maar juist in een bottom-up beweging met partners in de samenleving. We sluiten aan bij waar er energie en toegevoegde waarde zit. Op deze wijze kan de provincie een duurzame bijdrage leveren aan gemeenschapskracht. Omdat de

kennis over gemeenschapskracht nog in ontwikkeling is, ontdekken we werkenderwijs wat wel of niet werkt en hoe we met effect gemeenschapsveerkracht kunnen aanjagen. In deze ontdekking staat ook de verkenning van een passende rolverdeling tussen provincie en gemeenten centraal. Gemeenten hebben immers een centrale rol in het faciliteren van burgerkracht, maar er zijn ook gemeentegrens- overstijgende vraagstukken of initiatieven. Concrete manieren waarop de provincie bij kan dragen aan gemeenschapskracht is het (faciliteren) van kennisdeling, het bieden van een (online) platform voor burgerinitiatieven en sociale ondernemers en het ondersteunen van initiatieven die een verbindende sleutelrol vervullen op provinciaal niveau. Binnen verschillende provinciale (beleids-)programma's wordt al geëxperimenteerd met het versterken van gemeenschapskracht. Denk bijvoorbeeld aan het Innovatieprogramma Fysieke Leefomgeving en de Regiodeal Vitale Wijken. De Sociale Agenda zal hierbij aansluiten en afhankelijk van het onderwerp verder brengen of koppelen.

3. De sociale fysieke leefomgeving

De sociale en fysieke leefomgeving van mensen gaan hand in hand. De wijze waarop de openbare ruimte is ingericht heeft bijvoorbeeld invloed op sociale cohesie. De toegankelijkheid van openbaar vervoer heeft invloed op de (ervaren) afstand tot voorzieningen die van belang zijn voor maatschappelijke participatie. De provincie Utrecht oefent met acties in de fysieke leefomgeving een effect uit op de mate waarin mensen prettig met elkaar samenleven, gelukkig ouder worden en maatschappelijk participeren. De Sociale Agenda jaagt aandacht voor de sociale, fysieke leefomgeving aan. Dat kan bijvoorbeeld door het organiseren van inspiratiesessies of het samen met (beleids-)programma's opzetten van pilots. Ook wordt afstemming gezocht met de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de provincie om tot concrete acties te komen.

4. Sociaal in het DNA van de provincie

Sociaal hangt samen met vrijwel alle beleidsterreinen van de provincie. Toch is het vanwege allerlei verschillende redenen niet altijd logisch om inclusiviteit en sociale afwegingen mee te nemen in het ontwerpen van beleid en interventies. De Sociale Agenda jaagt aan dat sociaal meer zichtbaar is in de organisatie en dat medewerkers geïnspireerd worden hun eigen werk in samenhang met de thema's op de Sociale Agenda te zien. Ook gaat om zelf het goede voorbeeld geven. Vanuit de Sociale Agenda kan bijvoorbeeld een bijdrage worden geleverd aan toegankelijke informatie, ook voor mensen met een audiovisuele beperking. Ook kan nagedacht worden over het eigen werving- en selectiebeleid: hoe inclusief is dat nu vormgegeven?

In de Sociale Agenda die eind 2020 aan u wordt voorgelegd, staan bovenstaande thema's verder uitgewerkt. Per thema zal worden benoemd wat onze ambitie is, wat de provincie Utrecht al doet en wat er vanuit de Sociale Agenda extra gedaan gaat worden, welke rollen de provincie inneemt en met welke partners er wordt samengewerkt. De Sociale Agenda is actiegericht. De thematische aanpak maakt op en afschalen goed mogelijk.

Continue aandacht voor communiceren, monitoren en aanjagen

Communiceren (zowel intern als extern), monitoren en aanjagen zijn essentieel voor het succes van de Sociale Agenda en het behalen van doelstellingen rond de vier thema's. Hier zal dus constante aandacht voor zijn. Successen maken we zichtbaar, vanuit de gedachte dat zichtbaar resultaat meer sociale aandacht aanjaagt. Daarnaast willen we met de Sociale Agenda invulling geven aan monitoring rond sociale thema's. U heeft met de motie Regenboogprovincie aangegeven graag periodiek op de hoogte te willen worden gehouden over ontwikkelingen rondom aard en omvang van discriminatie jegens LHBTI'ers in Utrecht. In de informatiebijeenkomst van 22 april 2020 is daarnaast benoemd dat u graag vinger aan de pols houdt waar anti-discriminatie als breder onderwerp betreft. Met de Sociale Agenda wordt hier invulling aan gegeven.

Rollen voor de provincie

Eerder in deze brief hebben we al benoemd dat de Sociale Agenda additioneel en vraaggericht is. Dat betekent dat de provincie verschillende rollen kan innemen, afhankelijk per onderwerp of per project. Het kan gaan om de volgende rollen:

- Stimuleren/aanjagen: in deze rol stimuleren we andere partijen bij hun samenwerking en het uitvoeren van projecten Denk bijvoorbeeld aan faciliteren, aanleveren van expertise en capaciteit, inzet financiële instrumenten, motiveren.
- Participeren: in deze rol werken we samen met andere overheden en maatschappelijke organisaties aan onze eigen opgaven of aan opgaven van de andere partijen. Denk bijvoorbeeld aan coördineren, netwerken, samenwerken en deelnemen.
- Realiseren: in deze rol zijn we leidend, ondernemend en aansturend. Denk aan de rollen van trekker en opdrachtgever.

De rollen van de provincie ten opzichte van de rollen van gemeenten blijven constant onderwerp van gesprek.

3. Tijdslijnen

Naar verwachting zal de Sociale Agenda Q4 2020-Q1 2021 gereed zijn. In de Sociale Agenda staan de ambities voor de komende vier jaar. In het kader van de Sociale Agenda zal ook een uitvoeringsprogramma ontwikkeld worden, dat tussentijds geactualiseerd kan worden.

4. Uitvoering motie regenboogprovincie

Uitvoering van de motie Regenboogprovincie maakt onderdeel uit van de Sociale Agenda (thema inclusie). Op dit moment is in het vlaggenprotocol van de provincie Utrecht opgenomen dat jaarlijks op 11 oktober, op internationale Coming Out-dag, in aanvulling op de nationale driekleur en de provincievlag, de regenboogvlag in top wordt gehesen. De commissaris van de Koning onderstreept tijdens veel van zijn periodieke gemeentebezoeken het belang van acceptatie van homoseksualiteit en genderdiversiteit.

Op dit moment zijn we in gesprek met regenboogsteden Utrecht en Amersfoort, COC, Artikel 1 Midden Nederland en Movisie over hoe verder invulling te geven aan het zijn van regenboogprovincie. Daarnaast nemen we sinds begin 2020 deel aan het interprovinciaal overleg van Regenboogprovincies om kennis en ervaringen uit te wisselen. De concrete ideeën worden uitgewerkt in een projectplan. We informeren u hierover zodra de plannen gereed zijn.

5. Organisatorische inbedding

Op dit moment richt de Sociale Agenda zich vooral op kwartiermaken. Uiteindelijk zal de Sociale Agenda moeten 'landen' in alle domeinen, uiteraard met een basis die de lijnen uit de Sociale Agenda goed bewaakt. Om dit einddoel te bereiken is een tussenfase noodzakelijk waarin de Sociale Agenda deels zichtbare eigen projecten oppakt en financiert, al dan niet in samenwerking met externe partners. Deels worden projecten in samenwerking met of volledig door andere (beleids-)afdelingen, aangejaagd en/of gecoördineerd door de Sociale Agenda. Op dit moment worden er gesprekken gevoerd over hoe de thema's op Sociale Agenda gevuld worden door de (beleids-)afdelingen. De bedoeling is dat er concrete projecten, acties en ontwikkelrichtingen worden aangedragen die (deels) in het kader van de Sociale Agenda worden uitgevoerd.

6. Advies Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL)

De PCL heeft De Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL) heeft ex ante advies uitgebracht over de Sociale Agenda. Het advies en deze statenbrief worden in samenhang geagendeerd in de commissie BEM. U wordt daarna uitgenodigd door de PCL om verder te spreken over het uitgebrachte advies. Daarnaast worden de adviezen van de PCL meegenomen in de verdere uitwerking van de Sociale Agenda.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

De Sociale Agenda is beter zichtbaar en uitvoerbaar binnen de verschillende inhoudelijke (beleids-)programma's en op een aantal sociale thema's aanvullend op gemeenten en andere organisaties.

Financiële consequenties

In de kaderbrief is voor 2021 en de opvolgende jaren voorlopig 300.000 euro geraamd voor de Sociale Agenda. Dit is bedoeld als een werkbudget om de Sociale Agenda te kunnen opstarten en van de grond te kunnen krijgen. Afhankelijk van de uiteindelijke ambities die vastgelegd worden in de Sociale Agenda, zal worden bekeken of dit meer middelen vraagt. De uiteindelijke uitvoering (en financiering) zal voor een deel ook in de verschillende programma's moeten landen.

Vervolprocedure / voortgang

U ontvangt Q4 2020-Q1 2021 de Sociale Agenda ter vaststelling. U wordt geïnformeerd over de nadere invulling Regenboogprovincie, zodra het projectplan gereed is.

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten

Kennis nemen van de voortgang van de Sociale Agenda.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,

De secretaris,